

rond 1500 – Onder abt Simon von der Leyen (1491-1512), in de tijd van het kloosterhumanisme, worden de drie monumentale fresco's aan de zijanten van de zuilen in de entree gemaakt

17e eeuw – Onder abt Placidus Kessenich (1662-1698) krijgt de kerk een rijke barokke inrichting (altaren, preekstoel, koorstoelen en orgel) en wordt het graf van de stichter verplaatst naar het westelijke koor, overspannen door het ciborium.

1802 – Door de secularisatie wordt het klooster opgeheven en wordt het grootste deel van de inventaris verkocht. Alleen het ciborie en het graf van de paltsgraaf blijven achter.

1892 – De benedictijnen van de aartsabdij Beuron in het bovenste Donautal vestigen zich opnieuw in Maria Laach.

1897 – Dankzij de steun van keizer Wilhelm II worden de mozaïeken in de apsissen, nieuwe altaren, koorstoelen en kerkbanken gecreëerd.

1910 – De firma Stahlhuth uit Aken bouwt een groot dubbel orgel.

1926 – Paus Pius XI verleent de Laacher Münster de eretitel van pauselijke basilica minor

1947 – Het laat romaanse ciborium wordt overgebracht naar het oostkoor en bekroont nu het hoofdaltaar als centraal punt van de kerk

1956 – Ter gelegenheid van het 800-jarig jubileum van de kerk worden alle ramen vernieuwd. De ramen in het westelijke koor worden geschonken door Theodor Heuss (links), Konrad Adenauer (midden) en Peter Altmeier (rechts).

1991 – Het zes stemmige klokkenensemble uit 1894 en 1899 wordt uitgebreid tot twaalf klokken.

1998 – Het koororgel (ook wel zwaluwnest genoemd) wordt gebouwd door de firma Klais uit Bonn. Daarnaast wordt het Stahlhuth-orgel verbouwd en volledig verplaatst naar het westelijke balkon.

2023 – Laatste restauratie van het orgel door de firma Mühleisen uit Leonberg, met uitbreiding en samenvoeging van de twee orgels tot één groot orgel.

Tijden van de eredienst:

Werkdagen

5:30 Vigil en Laudes
7:30 Heilige Mis (conventiemis)
11:45 Middagebed
17:30 Vespers
19:45 Completen

Zon- en feestdagen

5:30 Vigil en Laudes
7:15 Heilige Mis
9:00 Heilige Mis (conventiemis)
11:00 Heilige mis
17:30 Vespers
19:45 Completen

Uw steun voor Maria Laach

Maria Laach: ontmoeting, geloof, cultuur

Een unieke plek, die niet vanzelfsprekend is.
Help ons alstublieft Maria Laach te behouden!
Donatierekening: Kreissparkasse Mayen
IBAN: DE38 5765 0010 0098 0638 60

Benedictijnenabdij | 56653 Maria Laach
T: +49 (0) 2652 59 0 | abtei@maria-laach.de
www.maria-laach.de

Copyright foto's: Br. Athanasius Haas OSB

10/2025

Kroniek van de abdijkerk

1093 – Paltsgraaf Heinrich II van Laach sticht het benedictijnenklooster en geeft een Lombardische bouwmeester de opdracht om het klooster en de kerk te bouwen.

Uit de stichtingsakte: "In de naam van de heilige en onverdeelde Drie-eenheid. Ik, Hendrik, bij de gratie Gods, paltsgraaf bij de Rijn en heer van Laach, verklaar: Aangezien ik kinderloos ben, heb ik met instemming en medewerking van mijn echtgenote Adelheid, ter redding van mijn ziel en om het eeuwige leven te verkrijgen, op mijn vaderlijke erfenis, namelijk in Laach, ter ere van de heilige Moeder Maria en de heilige Nicolaas een klooster gesticht als verblijfplaats voor hen die de monnikenregel volgen."

1095 – Bij het overlijden van de stichter is alleen de crypte voltooid, delen van het oostkoor en de rest van het metselwerk zijn tot 3 meter hoog opgetrokken.

1100 – Overlijden van paltsgravin Adelheid en stopzetting van de bouwwerkzaamheden.

1112 – Paltsgraaf Siegfried von Ballenstedt hernieuwt de stichting van zijn stiefvader en roept monniken uit de abdij van Affligem (België) naar het Laacher Meer.

1152 – Overlijden van de eerste abt Gilbert, wiens graf zich bevindt in de crypte die tijdens zijn leven werd voltooid.

1156 – Onder abt Fulbert (1152-1177) wordt de nog onvoltooide kerk ingewijd door aartsbisschop Hillin van Trier

rond 1190 – Onder abt Konrad (1177-1194) worden de torens van het westwerk voltooid

rond 1230 – Toevoeging van het paradijs (voorbouw van de kerk) onder abt Gregor (1217-1235) door een Bourgondische bouwloods, tegelijkertijd wordt het houten plafond in het schip vervangen door een stenen gewelf

rond 1270 – Onder abt Theoderich von Lehmen (1256-1295) wordt het grafmonument van de stichter in het middenschip en het daarboven gelegen ciborium, dat zich tegenwoordig boven het hoogaltaar bevindt, gecreëerd

Paradijs (voorportaal van de basiliek)

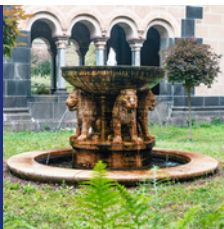
1

De sculpturen op de kapitelen van het ingangsportaal, gemaakt door de 'Laacher Samsonmeister' rond 1230, zijn bijzonder waardevol. Daar vinden we onder andere de 'Haarraufer' en de 'Laacher Teufelchen'.

Leeuwenfontein

3

Dit opvallende kunstwerk, gemaakt door broeder Radbod Commandeur en broeder Tutilo Haas in 1928, is qua stijl geïnspireerd op het Spaanse Alhambra en vormt het middelpunt van de voorbouw van de abdijkerk, het zogenaamde paradijs.

Gravemoon van stichter paltsgraaf Heinrich II.

4

Het meer dan levensgrote, liggende beeld van de edelman werd rond 1270/1280 uit lindehout vervaardigd en behoort tot de belangrijkste werken in zijn soort uit de 13e eeuw.

Fresco's uit de tijd rond 1500

8

St. Christophorus, St. Nicolaas, tweede patroonheilige van onze kerk, daaronder een afbeelding van de stichter abt Simon von der Leyen (+1512) en St. Benedictus, stichter van onze orde, daaronder een afbeelding van de stichter pater Benedictus Fabri von Münstereifel (+1517).

Pietà-kapel

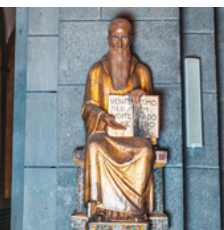
10

Het zogenaamde Vesperbeeld (het betreft een kopie van het origineel) van de Moeder Gods met haar dode zoon Jezus op schoot stamt uit de 15e eeuw. In de kapel kunt u uw gebedsintenties aan de monniken toevertrouwen en een kaars aansteken.

Beeld van de heilige Benedictus

17

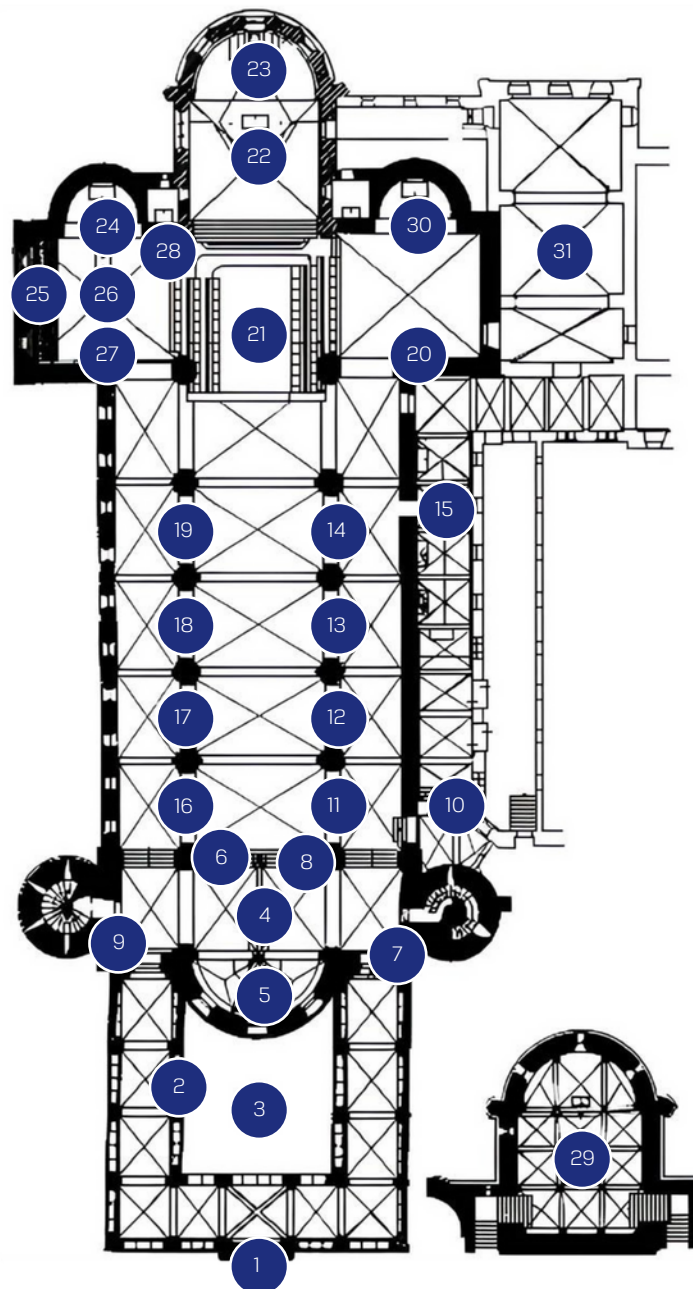
Dit beeld sierde, net als de andere werken van broeder Radbod Commandeur OSB, ooit een van de talrijke zijaltaren van de kerk. De heilige Benedictus van Nursia (+547) is de stichter van het westerse monnikendom en de patroonheilige van Europa.

Staurotheek met kruisrelikwie

19

Op de vleugeldeuren aan de buitenkant zijn twee engelen te zien die het kruis vasthouden. Aan de binnenkant staan de heilige Helena en haar zoon, keizer Constantijn, met de kruisrelikwie die rond 1230 aan het klooster werd geschonken en die vandaag de dag nog steeds bijzonder vereerd wordt. (Br. Radbod Commandeur OSB, 1936)

Legenda van de bezienswaardigheden

2 **Grafplaat** uit het einde van de 10e eeuw, bedekte vroeger het graf van abt Gilbert in de crypte

5 Raam van de westelijke apsis

Gemaakt in 1956 door Wilhelm Rupprecht en geschonken ter gelegenheid van het 800-jarig jubileum van de kerk door bondspresident Theodor Heuss, bondskanselier Konrad Adenauer en minister-president Peter Altmeier.

6 Westempore

Hoofdgorgel (Stahlhuth/Aken) uit 1910, gerestaureerd in 1998 (Klais/Bonn) en 2023 (Mühleisen/Leonberg), 86 registers op 4 manualen

7 **Grafplaat** van Johann Friedrich von der Leyen (+1610)

8 **Grafplaat** van Friedrich von Löwenstein (+1587)

11 **Madonna** afkomstig uit Bourgondië (rond 1400)

12 **Reliëf** van de heilige Martinus van Tours (Elmar Hillebrand, 2002)

13 **Afbeelding** van de heilige Edith Stein (Br. Lukas Ruegenberg OSB, 2011), die op 15 augustus 1933 Maria Laach bezocht. Hierin is een stuk prikkeldraad uit het concentratiekamp Auschwitz verwerkt, waaruit een roos bloeit.

14 **Retabel** van het Heilig Hartaltaar (1937). Kruisiging van Christus met de symbolische figuur van de kerk, die het bloed uit de zij wonde van Jezus opvangt met de kelk. Aan de linkerkant van de pilaar is een steenhouwersteken in de vorm van een vogel te zien.

15 Biechtkapel

Een ruimte die uitnodigt tot stil gebed, biecht of biechtgesprek.

16 **Mozaïek van de aartsengel Michaël** (Br. Radbod Commandeur, 1939)

18 Heilige Anna met Jezus en Maria

Dit beeld stamt uit de 16e eeuw. Hoewel dergelijke afbeeldingen veel voorkomen, is deze bijzonder vanwege zijn symboliek, aangezien de roos de Moeder Gods Maria vertegenwoordigt en het boek Jezus Christus, het vleesgeworden Woord Gods.

20 **Zwaluwnestorgel** (Klais 1998) met 2 manualen en 26 registers

21 Koorstoelen

Uit de periode rond 1905. Hier komt de monnikengemeenschap vijf keer per dag bijeen voor het gezamenlijke gebed.

26 **Graf van abt Ildefons Herwegen** OSB (1913-1946), afbeelding van de goede herder gemaakt door broeder Radbod Commandeur (1947)

27 **Grafmonument** van Eva von der Leyen, geboren Mauchenheimer, moeder van de abt van Laach Simon von der Leyen

28 **Ingang van de crypte**

Presbyterium met hoofdaltaar

22

Overkoepeld door het zeshoekige, laatromaanse ciborie, dat lange tijd het graf van de stichter omringde. De twee voorste zuilen zijn gemaakt van Romeins aquaductmarmor. Raam van de oostelijke apsis (Rupprecht 1956) met Maria, Mozes (links) en Elia (rechts).

Christusmozaïek van de hoofdaspijs

23

Geschonken door keizer Wilhelm II, ontworpen door P. Andreas Göser OSB naar Siciliaanse voorbeelden, voltooid in 1911. De Griekse letters IC en XC staan voor "Jesus Christus". De Latijnse inscriptie luidt: "Ik ben de weg, de waarheid en het leven." (Joh 14,6)

Mozaïek in de Mariakapel

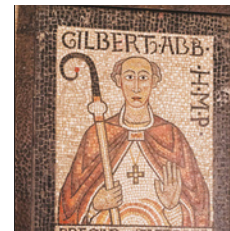
24

Het toont de aanbidding van de magiërs uit het Oosten voor Jezus, die op de schoot van zijn moeder zit. Daaronder afbeeldingen van oudtestamentische profeten als stamboom van Jezus. Voltooid in 1919. Daaronder bevindt zich het Maria-altaar met het Spee-kruis.

Keulse vleugelaltaar

25

Het dateert uit de renaissance en toont de kruisiging van Christus, de heilige Engelbert (links) en de heilige Christophorus (rechts). Daarboven bevindt zich een groep ramen van broeder Notker Becker OSB met scènes uit het leven van Maria.

Grafmonument van abt Gilbert

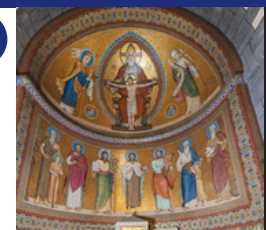
29

Gilbert (1127-1152) was de eerste abt van Laach en ligt begraven op de plek die als eerste werd voltooid bij de bouw van de kerk. De mozaïekplaat is een kopie van het origineel, dat wordt bewaard in het Rheinisches Landesmuseum in Bonn.

Mozaïek in de sacramentskapel

30

Afbeelding van de zogenaamde genadestoel: God de Vader, de gekruisigde zoon Jezus Christus en de duif als symbool van de Heilige Geest. Daaronder de oudtestamentische voorlopers van Jezus: Adam met Abel, Melchisedek, Mozes, Johannes de Doper, Abraham met Isaak en Noach. Daaronder het tabernakel.

Sacristie (niet toegankelijk voor het publiek)

31

De sacristie is volledig beschilderd en is een meesterwerk van de Beuroner kunstschool. De fresco's werden in 1912 voltooid en tonen scènes uit het leven van Jezus en de uittocht van het volk Israël uit Egypte. De sacristie dient voor de voorbereiding van de eredienst.